

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

DERES REF./DATO.:

VÅR REF.

SAKSNR.:

ARKIVNR.:

STED/DATO:

bjgu02

03.04.2025

SAULAND KRAFTVERK, HJARTDAL OG NOTODDEN KOMMUNER SØKNAD OM FORLENGING AV FRIST FOR Å STARTE ARBEIDENE

Bakgrunn

Sauland kraftverk AS ble 12.02.2016 ved Kongelig resolusjon meddelt følgende tillatelser:

Konsesjon	Ref.	Kommune
Vassdragskonsesjon (vannressursloven § 8)	OED10/2066	Hjartdal og Notodden
Ervervskonsesjon (ikl §2, nå vannfallrettighetsloven §2)	OED10/2066	Hjartdal og Notodden
Anleggskonsesjon (energilovens §3-1)	OED10/2066, NVE201307217-3	Hjartdal

Tabell 1, Oversikt over konsesjoner meddelt Sauland kraftverk AS 12.02.2016.

Det ble også gitt samtykke til å ekspropriere i medhold av oreigningslova § 2 nr. 51 og nr. 19.

Skagerak Nett AS fikk samme dag som Sauland kraftverk AS anleggskonsesjon for Sauland koblingsstasjon. Sauland kraftverk vil bli koblet opp på 132 kV-nettet ved den planlagte koblingsstasjonen.

Sauland kraftverk AS søkte 08.12.2020 om forlenging av fristen for å påbegynne arbeidene. Denne søknaden ble innvilget 01.02.2023 etter en vurdering av kunnskapsgrunnlaget og høring blant lokale og regionale myndigheter. Fristen for å starte arbeidene ble satt til 12.02.2026. Lede AS (tidligere Skagerak Nett AS) fikk samtidig tilsvarende forlengelse av fristen for å starte sine anleggsarbeider.

Det ble ved kongelig resolusjon den 24.03.2023 gitt fornyede ekspropriasjonstillatelser. Advokatkontoret Haavind sendte den 22.03.2024 inn skjønnsbegjæring for de fall- og grunnrettigheter eierne av Sauland kraftverk ikke har sikret seg disposisjonsrett til.

Planene for Sauland kraftverk omfatter vassdragsavsnitt som inngår i reguleringskonsesjonen for Hjartdals- og Tuddalsvassdraget. Det ble den 07.02.2025 fastsatt reviderte vilkår for reguleringen av Hjartdals- og Tuddalsvassdraget.

Sauland kraftverk AS besluttet tidlig i 2022 å sette i gang detaljplanlegging og øvrige prosesser som er nødvendig for å kunne fatte et utbyggingsvedtak for Sauland kraftverk.

Det ble innhentet budsjettpriser i 2023 og en besluttet i desember 2023 at en skulle sende ut forespørselsdokumenter til aktuelle tilbydere av entreprenør- og leverandørtjenester. En hadde da god tro på at det skulle være mulig å få til en lønnsom utbygging. Dessverre viste det seg at de innkomne tilbudene våren 2024 ville resultere i en utbyggingskostnad som var langt høyere enn prognoser og innhentede budsjettpriser høsten 2023 viste. Sauland kraftverk AS fant 11.09.2024 det av denne grunn nødvendig å stoppe pågående anskaffelses- og søknadsprosesser.

Status for Sauland kraftverk

Samtlige søknader og planer som er nødvendige for å kunne gjennomføre en utbygging av Sauland kraftverk er ferdige, men ikke ferdigbehandlet av myndighetene, bl.a.:

- Søknader til Statens vegvesen og Telemark fylkeskommune om avkjøringstillatelser etter reglene i vegloven. Søknadene er godkjent for 7 av 9 avkjøringer.
- Søknad om utslippstillatelse etter reglene i plan- og bygningsloven er sendt Statsforvalteren for kvalitetssikring. Tilbakemeldinger er mottatt og innarbeidet i foreliggende søknad.
- Utkast til detaljplan for landskap og miljø, ble forelagt NVE for gjennomgang vinteren 2024 og er oppdatert basert på tilbakemeldinger fra NVE. Det ble den 28.07.2024 sendt inn planendringssøknad for:
 - Redusert minste driftsvassføring fra 11,2 m³/s til ca. 3,7 m³/s for å kunne oppfylle vilkåret om å drive Sauland I med myke overganger
 - At det ikke etableres løsninger for oppvandring og nedvandring av ål forbi inntaksdammen ved Sønderlandsvatn, da vi ikke er kjent med at det er ål så langt opp i vassdraget

Skagerak orienterte i e-post datert 18.09.2024 NVE om at anskaffelsesprosessen var stanset og ba om at alle søknadsprosesser stilles i bero. Tilsvarende orienteringer ble sendt øvrige behandlende myndigheter, Lede AS, skjønnsretten og berørte grunn- og felleiere. Skjønnsprosessen er stilt i bero, men ikke avsluttet.

Det har blitt arbeidet med Lede AS knyttet til kapasitetsutvikling av nettet i området som er nødvendig for tilkobling av Sauland kraftverk for innmating på nettet. Det er i den sammenheng inngått avtale med Lede AS om utvikling av Sauland koblingsstasjon og gjort reservasjon av nødvendig nettkapasitet. Med bakgrunn i forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM) har Lede AS varslet at denne reservasjonen må kanselleres, og mener det må søkes om ny reservasjon. Sauland kraftverk AS er ikke enige i alle deler av dette varslet. Prosjektet oppfyller fortsatt modenheitskriteriene, men har endret fremdrift. En realisering av utbyggingen er, som beskrevet nedenfor i denne søknaden, fortsatt sannsynlig så lenge man har gyldig konsesjon.

Sauland kraftverk AS har brukt tiden etter at anskaffelsesprosessen ble stoppet i september 2024 til å områ seg for å se på hvilke muligheter som ligger i prosjektet. Vi konstaterer også at det bl.a. på Stortinget har vært mye omtale og interesse knyttet til ønsker om at prosjektet skal realiseres.

Eierne bak Sauland kraftverk AS vurderer fremtidsutsiktene som gode da det forventes økende etterspørsel etter fornybar og regulerbar kraft. Sauland kraftverk AS har derfor

fortsatt tro på at det skal være mulig å få realisert prosjektet noen år frem i tid. En stabilisering av kostnadsutviklingen og stabile og nøytrale rammevilkår er slik det ser ut nå de viktigste faktorene for å sikre en realisering av prosjektet.

Eierne bak Sauland kraftverk AS begynte å samarbeide om prosjektet i 2005/2006 og Sauland kraftverk AS ble etablert i 2012. Nødvendige konsesjoner forelå i 2016 etter 10 års behandling. Detaljplaner for utbyggingen og forespørselsdokumenter ble utarbeidet i perioden 2014-2016 og 2023-2024. I løpet av årene det er jobbet med utbyggingsprosjektet har det skjedd vesentlige endringer av rammebetingelsene for bygging av vannkraftverk. Så å si alle sentrale forutsetninger for realisering av denne type prosjekt er vesentlig endret; kostnadsnivå i bygg- og leverandørmarkedet, skatter, kraftpriser og miljøkrav.

Kunnskapsgrunnlaget

I forbindelse med behandlingen av forrige søknad om utsatt byggefrist, innvilget 01.02.2023, ble det gjort en omfattende gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget som konsesjonsvedtaket er tuftet på.

I forbindelse med behandlingen av vilkårsrevisjonssaken for Hjartdals- og Tuddalsvassdraget ble det også gjort en rekke oppfølgende undersøkelser knyttet til vannstandsvariasjoner og det faktum at det ble observert laks for første gang oppstrøms Omnesfossen. Undersøkelsene ble lagt til grunn for NVEs forrige vedtak om utsatt byggefrist for Sauland kraftverk, utformingen av detaljplan for landskap og miljø og forespørselsdokumentene for Sauland kraftverk.

Gjennomgang foretatt av Norconsult mars 2025

Ved oppslag i Naturbase ser vi at det er gjort noen nye naturkartlegginger i området bl.a. knyttet til planer om utbedringer av E134 ved Hanfoss og planer om kraftutbygging i Skorva. Norconsult har tidligere gjennomgått kunnskapsstatus for Sauland prosjektet med hensyn til naturmangfold, jfr. notat datert 21.12.2020. Skagerak Kraft AS (Skagerak) har bedt Norconsult om å oppdatere dette notatet med tanke på endringer i perioden 2020 til 2025. Revidert notat, datert 31.03.2025 ligger vedlagt. Norconsult oppsummerer i kap. 4.1 første og andre avsnitt med følgende:

«Det er ikke gjort registreringer de senere år som medfører vesentlige endringer i verdi- eller konsekvensvurderinger i forhold til beslutningsgrunnlaget som forelå når konsesjonsvedtaket ble fattet (annet enn at forekomst av ål automatisk medfører ytterligere økt verdi for fagtema naturmangfold i vann). Der det er usikkerhet knyttet til faktiske biologiske verdier er føre-var-hensyn allerede etablert i tidligere utredninger. Angående registrerte naturtyper bemerkes det imidlertid at enkelte av disse får høyere KU-verdi grunnet status som nær truet eller truet naturtype basert på Miljødirektoratets nye veileder for klima- og miljøtema (Miljødirektoratet 2020).

Det er imidlertid registrert noen nye rødlistede arter som ligger i nærheten av planlagte anleggsområder. Det anbefales derfor at miljøoppfølgingsplanen oppdateres for å sikre at disse verdiene blir hensyntatt i anleggsfasen.

I de senere årene er det gjennomført vilkårsrevisjon av reguleringen av Hjartdals- og Tuddalsvassdraget, og i forbindelse med denne behandlingen er det blant annet blitt fremskaffet et betydelig kunnskapsgrunnlag knyttet til effekter av tørrlegging og (hurtige) vannstandsendringer nedstrøms dagens kraftverksutløp (Bendixby, et al., 2022). I tillegg er det utført separate vurderinger av potensielle negative og positive effekter ved en eventuell etablering av laksebestand i Hjartdøla oppstrøms Omnesfossen (Sandem, et al., 2022). Slik sett har også kunnskapen om dagens påvirkning (0-alternativet) blitt vesentlig styrket for deler av tiltakets influensområde. I

henhold til kongelig resolusjon datert 7. februar 2025 er det fastsatt nye krav til minstevannføringer fra Hjartsjø (1,0 m³/s sommer og 0,5 m³/s vinter) samt minstevannføring målt ved Omnesfossen (2,5 m³/s sommer og 1,0 m³/s vinter). I tillegg er det spesifisert at vannføringsendringer skal skje gradvis. Dersom dette nye manøvreringsreglementet legges til grunn som 0-alternativet, vil følgelig også vurderingen av påvirkning og konsekvens kunne endres noe sammenlignet med de vurderinger som er utført i tidligere konsekvensutredning. Det er i innstillingen til NVE imidlertid påpekt at minstevannføringsslipp gitt i kgl.res. av 12. februar 2016 til bygging av Sauland kraftverk skal følges ved en eventuell realisering av tiltaket. Hvorvidt nye konsesjonsvilkår til eksisterende regulering påvirker konsekvensutredningen, vurderes derfor å være av liten relevans.»

Internt forbedringsarbeid og oppfølging av IK vassdrag og regionale vannforvaltningsplaner

Som del av internt forbedringsarbeid og oppfølging av IK vassdrag og regionale vannforvaltningsplaner arbeider Skagerak i 2024/25 med sammenstilling av eksisterende kunnskap om natur. Det arbeides også med å teste ut nye metoder for et bedre og helhetlig kunnskapsgrunnlag i selskapets reguleringsområder. Akvatiske og terrestriske vesentlige naturverdier i Hjartdøla-reguleringen med referanse til [Rundskriv T2/16](#) er inkludert som del av dette arbeidet. Arbeidet har inkludert studentarbeid (bachelor- og masteroppgaver ved USN og NTNU/EPFL), og konsulentarbeid (Multiconsult). I perioden 2024/25 har kunnskapen om vesentlige naturverdier tilknyttet både Hjartdøla som reguleringsområde og Heddøla som vannforekomst fått økt fokus. I denne sammenheng er det gjennomført en kombinasjon av helhetlig sammenstilling av eksisterende kunnskap fra offentlige databaser, feltkartlegging og hydraulisk modellering av vanndekket areal og vannstandsendringer. Tema som Skagerak har sett nærmere på, og som er relevante ved planlegging av Sauland kraftverk, er blant annet følgende:

- Sammenstille og kartlegge kunnskap om nasjonale og vesentlige regionale miljøverdier, samt kunnskap om gyte- og oppvekstområder for laks og ørret, i Heddøla vannforekomst med vekt på laks, ørret og elvemusling fra Omnesfossen ned til Heddalsvatnet (Lund, 2024; Tollefsen, 2024).
- Beskrive ulike løsninger og driftserfaring for fiskesperrer i produksjonsavløp i regulerte vassdrag, og vurdere potensielle løsninger for fiskesperrer i avløp nedstrøms Omnesfossen som del av planlegging av Sauland kraftverk (Lund, 2024).
- Foreslå habitattiltak for tilrettelegging av økt produksjon av laks og ørret, og beregne produksjonspotensial for laks og ørret på dagens tilstand, og ved foreslåtte habitattiltak (Tollefsen, 2024).
- Beregning av vanndekket areal ved ulike vannføringer, og evaluere raske vannstandsendringer og påvirkning på fisk i Heddøla vha. hydraulisk modellering av elvestrekningen fra Omnesfossen og ned til Heddalsvatnet.
- Rapport på naturmangfold i henhold til Rundskriv T2/16 for Hjartdals- og Tuddalsvassdraget reguleringsområde. (Multiconsult, 2025- leveranse 30.04.2025).

Supplerende undersøkelser og oppdatert kunnskapsgrunnlag vil styrke videre oppfølging av manøvreringsreglement og standard naturforvaltningsvilkår for både reguleringen av Hjartdals- og Tuddalsvassdraget og Sauland Kraftverk, og danne grunnlag for mulige miljøforbedrende tiltak.

Oppsummering

Gjennomgangen ovenfor viser at kunnskapsgrunnlaget som tidligere er lagt til grunn av myndighetene er intakt og stadig blir styrket. Det er heller ikke noe som tilsier at dette kunnskapsgrunnlaget vil være gjenstand for nevneverdige endringer i perioden frem til ønsket forlenget byggefrist. Slik Sauland kraftverk AS ser det er det dermed ingen momenter knyttet til kunnskapsgrunnlaget som trekker i retning av at forlenget byggefrist *ikke* burde gis.

Videre har Sauland kraftverk AS tro på at man i perioden frem mot ny forlenget byggefrist vil kunne fatte investeringsbeslutning. Bak denne vurderingen ligger særlig troen på at økende etterspørsel etter fornybar og regulerbar kraft vil medføre at rammebetingelsene for å sikre en realisering av prosjektet på sikt vil bedres. I forlengelsen av dette gjentas det også at det fra politisk hold er stor interesse for at prosjektet realiseres.

Sauland kraftverk AS søker med dette om at fristen for å starte anleggsarbeidene utvides med minimum 5 år for konsesjoner meddelt ved Kongelig resolusjon 12.02.2016, med senere forlengede byggefrist og fornyede ekspropriasjonstillatelser, jfr. tabell 1, til tidligst 12.02.2031.

Med vennlig hilsen
Sauland kraftverk AS

Geir Kulås
styreleder

Bjarte Guddal
daglig leder

Brevet er elektronisk signert

Vedlegg:

1. Norconsultnotat datert 21.12.2020, revidert 31.03.2025

Kopi:

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, v/Odd Steen Frydenlund
Lede AS